

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โดยทั่วไปแล้ว การดำเนินชีวิตในสังคม บุคคลย่อมจะต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับการตัดสินใจหรือเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในระหว่างการกระทำหลาย ๆ อย่างที่บุคคลอาจจะกระทำได้ การเลือกกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดถืออยู่ Ruch¹ ได้กล่าวเกี่ยวกับค่านิยมไว้ว่า

ค่านิยมที่บุคคลยึดถืออยู่นั้น เป็นแรงจูงใจอันสำคัญที่มีต่อจุดมุ่งหมายในชีวิตของคนเรา เพราะว่าจุดมุ่งหมายอันใดของชีวิตที่จะใดมา แล้วคุณค่า เราก็กล่าววว่า จุดมุ่งหมายนั้นมีค่านิยมในระดับสูง จุดมุ่งหมายอันใดที่ใดมาจะไม่คุณค่า เราก็กล่าววว่าจุดมุ่งหมายนั้นมีค่านิยมน้อย และสิ่งใดก็ตามที่คนเราพยายามหลีกเลี่ยง แสดงว่าบุคคลนั้นมีค่านิยมที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น ถือว่ามีค่านิยมในทางลบ

(... the human goals on which motivations center may be classified according to the importance they have in our lives, that is, according to their value to us. If a goal seems well worth attaining, we say that it has a high degree of value. When it seems scarcely worth attaining, we say its value is small. If it is something to be avoided, we say it has a negative value.)

จากคำกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ค่านิยมจะเป็นหลักการต่าง ๆ ที่บุคคลยึดถือในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เขาแสดงออกมา แต่ละบุคคลอาจให้ค่านิยมในแต่ละเรื่องแตกต่างกันไป

ในปัจจุบันนี้ วิทยาการต่าง ๆ ได้เจริญรุดหน้าไปอย่างมาก การคมนาคมขนส่งและการติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยเฉพาะในระบบสังคมแบบอุตสาหกรรม

1

Ruch, Floyd Leon, Psychology and Life, Scoot Foreman and Company, New York, 1948, p. 149

จนกระทั่งเสมือนหนึ่งว่าในโลกนี้แทบจะไม่มีสังคมและแห่งต่างที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ทำให้การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกันบังเกิดขึ้น การที่ประชาชนที่มีค่านิยมของคนแตกต่างกันไป มีความรู้สึกนึกคิดต่างกัน และมีวิถีทางที่จะติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นต่างกัน บุคคลเหล่านี้เปรียบเสมือนถูกบังคับให้มาอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ซึ่งปรากฏการณ์เช่นนี้แต่เดิมไม่เคยปรากฏ จึงทำให้เกิดการขัดแย้งกันในเรื่องค่านิยม ในสถานการณ์เช่นนี้ค่านิยมที่ยึดถืออยู่จะคลุมเคลือ ซึ่งนับว่ามีผลกระทบกระเทือนต่อการพัฒนาบุคคลิกภาพของบุคคลในค่านาง ๆ เช่นในเรื่องเกี่ยวกับการคาดหวังที่มีต่อกัน (mutual expectation) ตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับว่าจะยึดถือว่าจะอะไรดีอะไรถูก ทั้งนี้เนื่องจาก "ค่านิยมในสังคมมีบทบาทสำคัญ ต่อการก่อตั้งและการพัฒนาทัศนคติของบุคคล"^๒ นอกจากนี้ Woodruff^๓ ยังได้กล่าวเกี่ยวกับบทบาทของค่านิยมในพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ว่า

บุคคลิกภาพพัฒนาขึ้นมาได้อาศัยคุณค่าจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม อย่างไรก็ตามค่านิยมทั้งหมดของแต่ละบุคคลยึดถืออยู่ ยังคงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง (egocentric) คือค่านิยมเหล่านั้นเกิดจากการที่แต่ละบุคคลรู้สึกว่ามีค่าหมายสำหรับตน มีความสำคัญสำหรับตน

(....the developing personality derives its values from its social environment; yet in another sense, all values are egocentric, deriving their meaning and importance from the manner in which the individual feels they have affected him.)

ฉะนั้น ค่านิยมจึงเป็นสิ่งที่กำหนดความเชื่อ ความปรารถนา การมองโลกของบุคคล และเป็นพื้นฐานของความคิด ตลอดจนการกระทำ อาจถือได้ว่าค่านิยมเป็นนามธรรมขั้นสูง มีการถ่ายทอดกันได้ภายในสังคมหรือวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้ ก่อให้เกิดขบวนการหลายอย่างต่อพฤติกรรมของบุคคลซึ่งนำไปทั้งการยอมรับและความขัดแย้งกันในสังคม

² Krech David, Crutchfield, Richards, Ballachy, Egerton L. Individual in Society, McGraw-Hill Book Company, Inc., New York, 1962, p 193

³ Woodruff, Asahil D., "The Role of Value in Haman Behavior," Journal of Social Psychology, 36:97, August, 1952

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า สังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านชีวิต และความเป็นอยู่ ความเชื่อ การกระทำ และอื่น ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมในต่าง ๆ ซึ่งหมายความว่า ระบบค่านิยมในสังคมย่อมเปลี่ยนแปลงได้ ด้วย การเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล และก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ขึ้นได้ เช่น ปัญหาเด็กวัยรุ่น ปัญหาอันธพาล ปัญหาการฆ่าตัวตาย เป็นต้น แม้ว่าจะมีผู้ที่ทำการศึกษาทาทางแก้ไขกันอยู่ตลอดเวลา แต่ส่วนมากเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม (Social norm) เท่านั้น มิได้ทำการศึกษาดังค่านิยมซึ่งเป็นพื้นฐานอันสำคัญของพฤติกรรมของบุคคลอย่างหนึ่ง ในเรื่องปัญหาความขัดแย้งกันภายในครอบครัวเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร สาเหตุสำคัญประการหนึ่งอาจเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างค่านิยมที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองยึดถืออยู่กับค่านิยมที่เด็กยึดถืออยู่นั้นแตกต่างกัน ฉะนั้นเรื่องของระบบค่านิยมจึงเป็นเรื่องที่น่าจะเฝ้าทำการศึกษาลงรายละเอียดครอบขอบ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า ถ้าเราสามารถเข้าใจถึงระบบค่านิยมที่สังคมยึดถืออยู่เป็นบรรทัดฐานแล้ว เราก็ย่อมจะเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นอยู่ในขณะนี้ได้ นอกจากนั้น ความเข้าใจดังกล่าวอาจจะช่วยลดความตึงเครียดในเรื่องความขัดแย้งต่าง ๆ ของสังคมลงได้

ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ระเบียบของสังคม (Socialization) ของมนุษย์นับแต่แรกเกิดจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ในสมัยก่อนครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่ทำหน้าที่หลายอย่างในเวลาเดียวกัน คือ เป็นทั้งสถาบันที่ให้กำเนิดแก่มนุษย์ เป็นผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา การฝึกอาชีพ ตลอดจนถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคมและอื่น ๆ ในปัจจุบัน สังคมได้เปลี่ยนแปลงไปในหลาย ๆ ด้าน ทำให้บทบาทของสมาชิกแต่ละคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ด้วย และเพราะสถาบันต่าง ๆ ในสังคมได้ยื่นมือเข้าทำหน้าที่บางอย่างแทน เช่น สถาบันให้การศึกษา สถาบันฝึกอาชีพ และอื่น ๆ ทำให้หน้าที่และบทบาทของครอบครัวลดน้อยลง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า จะทำให้ความสำคัญของสถาบันครอบครัวลดน้อยลงไป ด้วย เพราะขบวนการในการเรียนรู้ระเบียบของสังคมนั้น ส่วนใหญ่ยังเป็นหน้าที่ของครอบครัว จำเรียง ภาวิจิตร⁴

⁴ Chamrieng Bhavichitra, Thai Marriage and Family, Unpublished Master's Thesis, Indiana University, 1962, p. 24

ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวว่า "ครอบครัวเป็นสถาบันที่พัฒนาเกี่ยวกับค่านิยมหรือกลุ่มของค่านิยม" นอกจากนี้ในเรื่องอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อค่านิยมของเด็ก ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้เช่นเดียวกัน Green⁵ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าค่านิยมของชนนิโกรและอินเดียนตะวันออกใน Trinidad ผลการวิจัย แสดงว่า พ่อแม่มีอิทธิพลในการถ่ายทอดค่านิยมต่าง ๆ ให้แก่บุตรหลานของตน ถึงแม้ว่าจะมีค่านิยมบางอย่างเปลี่ยนไปเมื่อเด็กมีประสบการณ์มากขึ้น แต่ก็เห็นว่าค่านิยมที่ได้รับจากพ่อแม่เนั้นยังคงมีอิทธิพลอยู่มาก ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า ครอบครัวมีความสำคัญต่อค่านิยมที่บุคคลมีคือน้อย

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้เขียนมีความปรารถนาที่จะทำการศึกษาในเรื่องค่านิยม โดยเฉพาะในเรื่องครอบครัวและการสมรส ทั้งนี้เพราะว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอย่างยิ่ง และหากได้เข้าใจถึงค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวและการสมรสแล้ว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งในด้านการศึกษา และการเข้าใจในพฤติกรรมของบุคคลอื่นซึ่งจะช่วยให้การติดต่อสัมพันธ์กันภายในครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรสระหว่างบุคคลที่เคยเป็นหม่อมสาวสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ กลุ่มผู้ใหญ่และบุคคลที่เป็นหม่อมสาวในปัจจุบัน

ความมุ่งหมายเฉพาะ

๑. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับ ความรัก การคบหาสมาคมและการปฏิบัติตนของหม่อมสาว การเลือกคู่ครอง การหมั้น การแต่งงาน การครองเรือน การมีบุตรและการอบรมเลี้ยงดูระหว่างบุคคลที่เคยเป็นหม่อมสาวก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ และสมัยปัจจุบัน

๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่านิยมดังกล่าวข้างต้น ระหว่างเพศชายและเพศหญิง

⁵ Green, Nelson B., "Socialization values in the Negro and East Indian Sub-Cultures of Trinidad," Journal of Social Psychology, 1964 in Green, "Values of Negro and East Indian School Children in Trinidad," Journal of Social and Economic Studies, Institute of Social and Economic Research, University of The West Indies, Jamaica, Vol. 14, No.2 June, 1965, p. 204

ขอบเขตของการวิจัย

๑. เนื่องจากค่านิยมทางสังคม เป็นเรื่องที่กว้างขวางมากแก่การที่จะศึกษาให้ทั่วถึงได้ ฉะนั้นการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนจึงได้จำกัดขอบเขตของการศึกษาอยู่เฉพาะค่านิยมในเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรสของไทยเท่านั้น

๒. การศึกษาครั้งนี้ ถือว่าเป็นการศึกษาขั้นมูลฐาน ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาใหม่ขอบเขตกว้างขวางต่อไปอีกในอนาคต ผู้เขียนจึงได้เลือกศึกษากับนิสิตปีสุดท้ายของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้ที่เคยเป็นหม่อมสาวในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่มีระดับการศึกษาสูง ทั้งนี้ได้ถือว่าเป็นตัวแทนของประชากรโดยทั่วไปแต่อย่างใด

คำจำกัดความ

ในการวิจัยครั้งนี้ คำว่า "ค่านิยม" หมายถึงการกำหนดคุณค่าและความปรารถนา ซึ่งแสดงออกโดยการเลือกปฏิบัติ กล่าวคือ ถ้ามีการปฏิบัติหลายอย่างที่ให้เลือกและจะต้องเลือกเพียงอย่างเดียว ถือว่าค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดถืออยู่จะแสดงออกในสิ่งที่ตนเลือก

การวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เรื่องระบบค่านิยมเป็นเรื่องของนามธรรม ยากที่จะศึกษาให้เข้าใจได้อย่างดงแท้และลึกซึ้งเหมือนกับการทดลองในห้องปฏิบัติการ จึงมีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้อยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับครอบครัวและการสมรส Graham⁶ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงในระบบครอบครัวของไทย คนหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า ในปัจจุบันนี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรส และการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือ การเลือกคู่ครองของหม่อมสาวไทย ได้เปลี่ยนจากการที่พ่อแม่เคยเป็นฝ่ายเลือกคู่ครองให้แก่บุตรหลานของตน มาเป็นการที่หม่อมสาวเลือกด้วยตนเอง เมื่อเป็นดังนี้จึงทำให้ขบวนการต่าง ๆ ของการเลือกคู่และการสมรสเปลี่ยนแปลงไปด้วย สาเหตุที่เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ เนื่องมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรม

⁶ Graham, Henry M., Some Change in Thai Family Life, Institute of Public Administration, Thammasat University, Bangkok, Thailand, no date (about 1959), pp. 27-31

ตะวันตก การสมาคมกันระหว่างหนุ่มสาวก็เปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมหนุ่มสาวจะถูกควบคุมในเรื่อง การติดต่อกับผู้อื่นทุกกรณี ซึ่งเพิ่งจะพบการควบคุมอย่างเข้มงวดกวาดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้เอง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้มิได้เกิดแก่ทุกครอบครัว บางครอบครัวหญิงสาวยังถูกควบคุมอยู่ แม้แต่ในเรื่องอายุของการสมรสก็เปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมหนุ่มสาวจะทำการสมรสเมื่ออายุยังไม่ถึง ปัจจุบันหนุ่มสาวได้ขยายระยะเวลาที่จะทำการสมรสให้นานออกไปกว่าเดิม

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๔ Guskin⁷ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของนิสิต นักศึกษาไทย ผลของการศึกษาในแง่ของครอบครัวและการสมรสนั้น แตกต่างไปจากของ Graham บ้างเล็กน้อย Guskin พบว่า หนุ่มสาวมีความรู้สึกว่าการเลือกคู่ครองด้วยตนเองแต่โดยได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง และในปีเดียวกันนั้นเอง จิเรก ศรีสุข⁸ ก็ได้ทำการศึกษาทัศนคติและการรับรู้ (perception) ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนิตชายและหญิงเกี่ยวกับมิตรภาพ ความรัก และการสมรส ผลของการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าในการเลือกคู่ครองนั้น นิตชายและหญิงต้องการเลือกคู่ครองด้วยตนเองแต่เป็นที่ยินยอมของพ่อแม่ และถือว่าความรักเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกคู่ กล่าวคือ ในการสมรสนั้นชายหญิงต้องรักซึ่งกันและกันมาก

การวิจัยอีกอันหนึ่งเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรสของไทย โดย จำเรียง ภาวิจิตร⁹ ซึ่งรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า หนุ่มสาวที่อยู่ในเมืองมักขยายเวลา การสมรสให้ยาวนานออกไป เพราะหนุ่มสาวมักจะคิดถึงเรื่องความมั่นคงทางอาชีพของตนเองเสีย ก่อน เรื่องของการหนีตามกันนั้นเป็นเรื่องที่อาจเกิดขึ้นได้ในทุกระดับสังคม ในครอบครัวที่มีสถาน ภาพสูง การหนีตามกันอาจเกิดขึ้นได้ถ้าหนุ่มสาวรักกันแต่ผู้ใหญ่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ยินยอม สำหรับ ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ การหนีตามกันเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ๆ ฆ่างไรก็ตามการแต่งงานกันโดยปราศจากการยินยอมของผู้ใหญ่ จะทำให้ชีวิตภายในครอบครัวไม่มีความสุข

7 Guskin, Alan E, Changing Values of Thai College Students, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand, 1964, p. 27

8 Dirake Srisukho, The Perception of the Relationship Between Boys and Girls Among University Students, Unpublished Master's Thesis, Chulalongkorn University, 1964, p. 38

9 Ibid., p. 41

10 Chamrieng, Bhavichitra, op.cit., p. 27

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

๑. จะทำให้เราทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมทางสังคม เกี่ยวกับครอบครัว และการสมรส ของคนไทยในระดัการศึกษาสูงที่ยึดถืออยู่ในระบะก่อนสงคราม โลกครั้งที่ ๒ และปัจจุบัน
๒. จะช่วยให้เราเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสังคมได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับครอบครัวและการสมรส ซึ่งมีกล่าวกันว่ามีความขัดแย้งกันอยู่เสมอ ๆ ระหว่างผู้ใหญ่ และ เด็ก
๓. จะเป็นประโยชน์ในทางการศึกษา กล่าวคือเป็นแนวทางสำหรับนักการศึกษา ในอันที่จะให้การอบรมสั่งสอนได้สอดคล้องกับค่านิยมที่เด็กในสมัยปัจจุบันนี้ยึดถืออยู่
๔. ในด้านการแนะแนว จะช่วยให้ผู้แนะแนวเข้าใจถึงข้อขัดแย้งต่าง ๆ อันเป็น ปัญหาสังคมอยู่ในปัจจุบันนี้ ช่วยให้เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรสดีขึ้น ซึ่งจะทำให้การให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ สมฤทธิ์ผลดียิ่งขึ้น
๕. ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว การที่เข้าใจค่านิยมในเรื่องครอบครัว และการสมรสที่บุคคลยึดถืออยู่ บ่อมจะเป็นแนวทางในการปรับตัวเข้าหากัน สร้างความเข้าใจ อันดีต่อกันภายในครอบครัว โดยเฉพาะในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
๖. จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไปในเรื่องค่านิยมทางสังคม